

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete**

Az ügy száma: Pfv.IV.21.443/2017/6.

A tanács tagjai:

Dr. Baka András a tanács elnöke
Dr. Kovács Zsuzsanna előadó bíró
Dr. Pataki Árpád bíró

A felperes:

A felperes képviselője:

Dr. Gaudi-Nagy Tamás ügyvéd

Az alperesek:

Fővárosi Törvényszék I. rendű
Fővárosi Büntetés-Végrehajtási Intézet II. rendű
Pálhalmi Büntetés-Végrehajtási Intézet III. rendű

Az alperesek képviselői:

Dr. Mikus Zsuzsanna bíró I. rendűért
Dr. Batki Nikolett jogtanácsos II. rendűért
Dr. Sáska Erzsébet jogtanácsos III. rendűért

A per tárgya:

Közigazgatási jogkörben okozott kár megtérítése

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél:

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Fővárosi Ítéltábla 6.Pf.21.411/2016/5-II.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Székesfehérvári Törvényszék 10.P.20.074/2016/13.

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítélet felülvizsgálattal támadott rendelkezését hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a II. és III. rendű alperesek részére személyenként 12.500 (tizenkétezer-ötszáz) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

A le nem rótt 100.000 (százezer) forint felülvizsgálati eljárási illetéket a felperes köteles az államnak külön felhívásra megtéríteni.

Ez ellen az ítélet ellen nincs helye felülvizsgálatnak.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A Pesti Központi Kerületi Bíróság 2006. szeptember 22-én a 4.Bny.42772/2006/2. számú végzésével elrendelte a felperes előzetes letartóztatását. A végzés indokolása szerint a felperes 2006. szeptember 20-án 2 óra 50 perc és 2 óra 55 perc közötti időben a Budapest VIII. kerület Rákóczi út és Szentkirályi utca kereszteződésében egy agresszív csoport tagjaként különféle tárgyakat dobott a kivezényelt rendőrökre. A Pesti Központi Kerületi Bíróság a 7.B.VIII.22.056/2006/2. számú ítéletével a felperest bűnösnek mondta ki társtettesként, csoportosan és felfegyverkezve elkövetett hivatalos személy elleni erőszak bűntettében, és a felperest kettő év hat hónap börtönbüntetésre, valamint három év közügyektől eltiltásra ítélte. Az ugyanebben az eljárásban meghozott 2-II. sorszámú végzésével a felperes előzetes letartóztatását a másodfokú eljárás befejezéséig, legfeljebb a nem jogerős ítélettel kiszabott szabadságvesztés tartalmáig fenntartotta. A felperes fellebbezése folytán eljáró Fővárosi Bíróság a felperes előzetes letartóztatását 2006. október 26-án megszüntette. A felperes előzetes letartóztatását 2006. szeptember 22-től 2006. október 9-éig a II. rendű alperes, 2006. október 9-étől 2006. október 26-áig a III. rendű alperes foganatosította. A felperes fellebbezése folytán eljáró Fővárosi Bíróság a 27.Bf.VIII.9886/2006/16. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, a szabadságvesztés büntetést kettő évre enyhítette, annak végrehajtását négy évi próbaidőre felfüggesztette, mellőzte a közügyektől eltiltást, és elrendelte a felperes pártfogó felügyeletét.
- [2] A Pesti Központi Kerületi Bíróság a 10.B.VIII.23.399/2013/2. számú végzésével a 2006 őszi tömegoszlatásokkal összefüggő elítélések orvoslásáról szóló 2011. évi XVI. törvény (a továbbiakban: Semmisségi törvény) 1. §-a és 3. § a) pontja alapján semmissé nyilvánította a felperes bűnösségét kimondó és a felperessel szemben büntetést kiszabó jogerős ítéletét.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [3] A felperes keresetében kérte megállapítani: Az I. rendű alperes az előzetes letartóztatás elrendelésével és az ítéletek meghozatalával, a II. és III. rendű alperesek az előzetes letartóztatás foganatosításával megsértették a személyes szabadsághoz fűződő személyiségi jogát, kérte továbbá az alperesek elégtétel adására, valamint az I. és III. rendű alperesek

személyenként 3.000.000 forint, a II. rendű alperes 1.500.000 forint nem vagyoni kárának és kamatai megfizetésére kötelezését. Kereseti álláspontja szerint az I. rendű alperes az előzetes letartóztatás elrendelésével, a II. és III. rendű alperesek az előzetes letartóztatás foganatosításával jogtalanul fosztották meg a személyes szabadságától, megsértették ezzel a személyes szabadsághoz fűződő személyiségi jogát. Előadta, hogy a II. rendű alperes alkalmazottai megbilincseltek, és így kellett hosszú ideig várakoznia a folyosón, később egy kisméretű helységben, az őrszemélyzet utasítására meztelenül guggolásokat kellett végeznie, dohányzókkal helyezték egy zárkába, és tetteleg is bántalmazták; a III. rendű alperes embertelen körülmények között tartotta fogva, őrei meghurcolták, cellatársai folyamatosan ütlegették és zaklatták, letartóztatása és fogvatartása fizikailag is és lelkileg is megviselte, egyetemi tanulmányait is félbeszakította.

- [4] Az alperesek a kereset elutasítását indítványozták. Az I. rendű alperes azzal védekezett, hogy a kártérítési kötelezettség a Magyar Államot terheli. A II. és III. rendű alperesek a követelés elévülésére hivatkoztak.

Az első- és másodfokú ítélet

- [5] Az elsőfokú bíróság a 10.P.20.074/2016/13. számú részítéletével a II. és III. rendű alperesekkel szemben a keresetet elutasította, és a felperest a II. rendű alperes részére 75.000 forint, a III. rendű alperes részére 150.000 forint perköltség, valamint az államnak 270.000 forint illeték megfizetésére kötelezte.
- [6] Az elsőfokú bíróság a 10.P.20.074/2016/20. számú ítéletében kötelezte az I. rendű alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 1.000.000 forintot és annak 2006. szeptember 22-étől járó törvényes mértékű kamatát, ezt meghaladóan a keresetet elutasította, és rendelkezett az elsőfokú eljárási illeték viseléséről.
- [7] A részítélet ellen a felperes, az ítélet ellen a felperes és az I. rendű alperes terjesztett elő fellebbezést.
- [8] A másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság részítéletét helybenhagyta, az elsőfokú ítéletet részben megváltoztatta, és megállapította, hogy az I. rendű alperes a felperes előzetes letartóztatásának elrendelésével megsértette a felperes személyes szabadsághoz fűződő személyiségi jogát, az I. rendű alperes által fizetendő 1.000.000 forintot 2.000.000 forintra felemelte, és rendelkezett a perköltség és illeték viseléséről.
- [9] A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróságnak a II. és III. rendű alperesekkel szemben előterjesztett keresetet elutasító részítéletével, annak indokaira is kiterjedően maradéktalanul

egyetértett.

- [10] A jogerős ítélet indokolása szerint a felperes részben az előzetes letartóztatása alatt, 2006. szeptember 22. és október 26. között elszenvedett, a fogvatartás módjával és körülményeivel kapcsolatos sérelmekre alapította a II. és a III. rendű alperesek kártérítési felelősségét. Azok a nem vagyoni kárként értékelhető személyi hátrányok, amelyek a felperest e sérelmekkel okozati összefüggésben érték, az említett időszakban következtek be, a nem vagyoni kár megtérítése iránti követelés a Ptk. 360. § (1) bekezdése alapján legkésőbb 2006. október 26-án esedékessé vált. A felperes fogvatartásának idején hatályos 1979. évi XI. törvényerejű rendelet és a 13/1996. (VII.12.) IM rendelet, valamint a Ptk. teljes körűen biztosították a fogvatartás módjával és körülményeivel kapcsolatos károk megtérítése iránti igények érvényesítésének jogi kereteit, ezért a felperes fogvatartás módjából és körülményeiből eredő kárainak érvényesítéséhez szükségtelen volt a Semmisségi törvény hatályba lépése, illetve a felperessel szemben hozott büntető ítélet semmissé nyilvánítása. Mivel nem volt a követelés érvényesítését akadályozó körülmény, nem állapítható meg, hogy a követelés elévülése a Ptk. 326. § (2) bekezdése alapján nyugodott volna. Ezért a felperes kártérítési követelése a Ptk. 324. § (1) bekezdése alapján 2011. október 26-án elévült, amely a Ptk. 325. § (1) bekezdése értelmében bírósági úton nem érvényesíthető.
- [11] A felperes a II. és a III. rendű alpereseknek az előzetes letartóztatás foganatosításának tényével összefüggésben a kártérítési felelősségüket arra alapította, hogy a jogellenesen elrendelt előzetes letartóztatás foganatosítása sem lehet jogszerű. A másodfokú bíróság ezzel szemben arra az álláspontra helyezkedett, hogy a felperes előzetes letartóztatását, mint személyes szabadságot korlátozó kényszerintézkedést nem a II. és III. rendű alperesek rendelték el; nem ők, hanem a bíróság döntött a felperes személyes szabadságának megvonásáról. A közigazgatási szervek magatartása akkor minősül jogellenesnek, ha megszegik a működésükre vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket. A II. és III. rendű alpereseknek a bíróság előzetes letartóztatást elrendelő határozata alapján jogszabályi kötelezettsége volt a felperes befogadása és az előzetes letartóztatás foganatosítása, nem volt lehetőségük a bíróság határozatának jogszerűségét mérlegelni, illetve a határozat végrehajtását megtagadni. Az irányadó jogszabályok által - szűk körben - lehetővé tett befogadás megtagadására okot adó körülmény a felperes vonatkozásában nem merült fel. Mindezekre tekintettel a befogadás és az előzetes letartóztatás foganatosításának ténye önmagában nem volt jogellenes, jogellenesség hiányában nem állapítható meg a II. és III. rendű alperesek kártérítési felelőssége.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [12] A jogerős ítélet ellen a felperes felülvizsgálati kérelmet, az I.

rendű alperes csatlakozó felülvizsgálati kérelmet nyújtott be.

- [13] A felperes felülvizsgálati kérelmében kérte a jogerős ítéletnek az elsőfokú bíróság 10.P.20.074/2015/13. számú részítéletére is kiterjedő hatályon kívül helyezését, és a keresetének olyan módon való helytadást, mely szerint a II. és III. rendű alperesek tekintetében a jogsértés megállapítása mellett a II. és III. rendű alpereseket személyenként 500.000 forint nem vagyoni kártérítés és kamatai megfizetésére kötelezik, másodlagosan az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérte. A felperes felülvizsgálati álláspontja szerint az eljáró bíróságok a Semmisségi törvény kirívóan téves értelmezésével jutottak arra az álláspontra, hogy a II. és III. rendű alperesekkel szemben, akik a kényszerintézkedés jogsértő elrendelése alapján a felperest befogadták és az ítéletet végrehajtották, a végrehajtás során számára okozott hátrányokkal összefüggésben elévülés miatt nem érvényesíthet igényt. A Semmisségi törvény 6. §-a kifejezetten rögzíti, hogy a semmisnek nyilvánított elítélésekhez fűződő büntetések, kényszerintézkedések, valamint ezek további következményei államigazgatási jogkörben okozott károk. Ebből következően a Semmisségi törvény 6. §-ában foglaltak nemcsak a kényszerintézkedést elrendelő, hanem a kényszerintézkedést foganatosító állami szervekre, jogi személyekre is vonatkoznak, a II. és III. rendű alperesek esetében a befogadás és a végrehajtás egyaránt államigazgatási jogkörben okozott kár megtérítésére ad okot. Így azon igények érvényesítése, amelyeket egy 2011. évben hatályba lépett törvény állapított meg, fogalmilag nem lehet elkésett, miután ezen igények érvényesítésére korábban nem volt lehetőség. A semmissé nyilvánított ítéleteknek abszolút hatálya van, mindenkire nézve kötelező, amellyel a jogalkotó olyan törvényi vélelmet állított fel, miszerint a megsemmisített elítéléssel összefüggésben elszenvedett kényszerintézkedések a törvény erejénél fogva jogellenesek, ezért a II. és III. rendű alpereseket nem mentesíti a felelősség alól az, hogy bírósági határozatok alapján fogadták be a felperest.
- [14] A II. és III. rendű alperesek a jogerős ítélet rájuk vonatkozó rendelkezésének a hatályában való fenntartását kérték.
- [15] Az I. rendű alperesnek a csatlakozó felülvizsgálati kérelmét, amely a jogerős ítéletnek az I. rendű alperest marasztaló rendelkezésének hatályon kívül helyezésére és a kereset teljes elutasítására irányult, a Kúria a Pfv.IV.21.443/2017/6. számú végzésével hivatalból elutasította.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [16] A Kúria a Pp. 275. § (2) bekezdése alapján a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta felül. A jogerős

ítéletnek az I. rendű alperest marasztaló rendelkezése felülvizsgálattal nem volt támadott.

- [17] A felülvizsgálati kérelem nem megalapozott az alábbiak szerint.
- [18] A Semmisségi törvény 1. §-a értelmében a 2006. szeptember 18. és október 24-e között, Magyarország területén, a tömegosztatásokhoz kapcsolódóan elkövetett hivatalos személy elleni erőszak, rongálás, illetve garázdaság miatti elítélések, továbbá bíróság hatáskörébe tartozó rendzavarás, garázdaság és veszélyes fenyegetés szabálysértése elkövetésének megállapításai semmisnek tekintendők, amennyiben az elítélés vagy a megállapítás alapját kizárólag rendőri jelentés, illetve rendőri tanúvallomás képezte. A Semmisségi törvény 6. §-a alapján a semmisnek nyilvánított elítélésekhez vagy megállapításokhoz fűződő büntető vagy szabálysértési büntetések, intézkedések, kényszerintézkedések és azok további következményei államigazgatási jogkörben okozott károk (Ptk. 349. §).
- [19] Nem értett egyet a Kúria a felperes azon álláspontjával, miszerint a fenti rendelkezések önálló kártérítési felelősségi alakzatot teremtenek a megsemmisített ítéletet hozó bíróságok és ezen ítéletek végrehajtásában közreműködő büntetés-végrehajtási intézetek tekintetében, ezért a kártérítés elemei nem vizsgálhatók. A Semmisségi törvény 6. §-a nem állapít meg önálló kártérítési felelősséget, hanem visszautal az államigazgatási jogkörben okozott kár megtérítésének a Ptk. 349. §-a szerint alkalmazandó szabályaira.
- [20] A Semmisségi törvény 6. §-a szerint alkalmazandó Ptk. 349. § (1) bekezdése értelmében államigazgatási jogkörben okozott kárért a felelősséget csak akkor lehet megállapítani, ha a kár rendes jogorvoslattal nem volt elhárítható, illetőleg a károsult a kár elhárítására alkalmas rendes jogorvoslati lehetőségeket igénybe vette. Az államigazgatási jogkörben okozott kár megtérítése iránti igény esetén sem mellőzhető a szerződésen kívül okozott kár Ptk. 339. § (1) bekezdésében meghatározott feltételeinek vizsgálata. Ezért a Ptk. 349. § (1) bekezdésében írt feltételek teljesülése esetén a Ptk. 339. § (1) bekezdés alapján szükséges vizsgálni a kártérítési felelősség konjunktív feltételeit azzal, hogy az adott esetben a Semmisségi törvény 6. §-ának rendelkezésével a jogalkotó a törvény erejénél fogva minősítette jogellenesnek és felróhatónak a semmisnek nyilvánított elítélésekhez vagy megállapításokhoz fűződő büntető vagy szabálysértési büntetéseket, intézkedéseket és kényszerintézkedéseket.
- [21] A II. és III. rendű alperesek terhére rótt magatartás, azaz a bíróság előzetes letartóztatást elrendelő határozata alapján a felperes büntetés-végrehajtási intézetbe történő befogadása ellen

önmagában jogorvoslat nem volt igénybe vehető. A kártérítési felelősség feltételeinek vizsgálata körében pedig helytállóan jutottak az eljáró bíróságok arra a következtetésre, hogy a II. és III. rendű alperesek, mint büntetés-végrehajtási intézetek a tevékenységükre irányadó jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően jártak el, amikor a bíróság által elrendelt előzetes letartóztatás alapján a felperest a büntetés-végrehajtási intézetbe befogadták; magatartásuk tehát nem felróható.

[22] Egyetértett a Kúria a felperesnek azzal az álláspontjával, hogy a Semmisségi törvény 6. §-a a kényszerintézkedéseket és azok további következményeit is államigazgatási jogkörben okozott kárnak minősíti. Az elsőfokú bíróság azonban nemcsak a bűnösséget megállapító ítélet, hanem az annak következtében a kényszerintézkedés elrendelésével okozott személyes szabadság tényleges megvonása miatt ért kár tekintetében is megállapította az I. rendű alperes felelősségét, és ezzel összefüggésben kártérítés címén a kényszerintézkedés foganatosításával a személyes szabadságtól való megfosztással elszenvedett hátrány reparálásra került. Erre figyelemmel nemcsak a jogellenes magatartás hiánya, hanem a káron szerzés tilalma is kizárja az ugyanazon hátrány miatt a büntetés-végrehajtási intézetek (II. és III. rendű alperesek) kártérítési felelősségének megállapítását.

[23] Helytállóan állapították meg az eljáró bíróságok, hogy a felperesnek a fogvatartás körülményeire alapított kártérítési igénye független a Semmisségi törvény hatályba lépésétől, a fogvatartás körülményeivel kapcsolatos kártérítési követelése elévült. A fogvatartás körülményei miatt elszenvedett hátrány miatt a kártérítési igény érvényesítésére a Semmisségi törvény hatályba lépését megelőzően is lehetőség volt. Helyesen állapították meg az eljáró bíróságok, hogy a felperest a fogvatartása alatt érte a hátrány, igényét a kár bekövetkezésének időpontjában, legkésőbb 2006. október 26-ától érvényesíthette volna [Ptk. 360. § (1) bek.]. Az elévülés nyugvására okot adó körülmény nem volt, így a követelés érvényesítésére az elévülési időn belül legfeljebb 2011. október 26-áig volt lehetőség. Ehhez képest a felperesnek a fogvatartás körülményeire alapított kárai tekintetében a 2015. november 25-én előterjesztett kártérítési igényét az elévülési időn túl terjesztette elő, a Ptk. 324. § (1) bekezdésére figyelemmel követelése elévült.

[24] Mindezekre tekintettel jogszabálysértés nélkül utasította el a jogerős ítélet a II. és III. rendű alperesekkel szemben előterjesztett keresetet. Ezért a Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

Az alkalmazott jogszabályok és az alkalmazott joggyakorlat

[25] 2011. évi XVI. törvény 1. §, 6. §
Ptk. 349. §, 339. §

Záró rész

- [26] A Kúria az eredménytelen felülvizsgálattal élő felperest a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte a II. és III. rendű alperesek jogtanácsosi képviselétével felmerült és a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet (2) és (5) bekezdései szerint megállapított felülvizsgálati eljárási költségének megfizetésére.
- [27] A tárgyi illetékeljegyzési jog folytán le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése alapján a pervesztes felperes köteles az államnak megtéríteni.
- [28] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a felperes kérelmére a Pp. 274. § (1) bekezdése alapján tárgyalás tartásával bírálta el.

Budapest, 2018. április 11.

Dr. Baka András s.k. a tanács elnöke, Dr. Kovács Zsuzsanna előadó bíró, Dr. Pataki Árpád s.k. bíró

A kiadmány hitelével:

AM

tisztviselő